

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENAT

LEGE

privind protecția consumatorilor împotriva cametei și a altor forme de abuz de putere economică

Avand in vedere ca:

Societatea, in ansamblul sau, dar si consumatorii si, indirect, creditorii pierd bani, resurse si sansa realocarii acestora pentru scopuri legitime si rationale, in favoarea castigului momentan si extraordinar al unui numar limitat de entitati care practica dobanzi excesive,

Dobanzile excesive pot afecta neutralitatea banilor si pot determina o distributie injusta a averilor,

Consumatorii pierd capacitatea de a-si achita voluntar datoriile banesti si, implicit, prin efectul creditarii in masa, creditorii isi pierd lichiditatea si capacitatea mentinerii continuitatii propriei afaceri, din cauza riscului de devalorizare a monedei nationale, transferat in totalitate in sarcina consumatorilor,

Cesiunea speculativa de creante poate afecta credibilitatea comertului si poate dauna integritatii veniturilor bugetare,

Caracterul de titlu executoriu in sine al contractelor care consacra creante banesti poate afecta liberul acces la justitie, poate neutraliza dreptul cetateanului la un nivel de trai decent si, mai ales, poate face inaplicabil principiul protectiei locuintei familiale a debitorului,

O economie de piata si o societate ghidata de valori supreme, cum sunt dreptatea, egalitatea de sanse si libertatea individuala, nu pot prolifera si nu se pot consolida in lipsa unui necesar echilibru al raporturilor juridice dintre creditori si consumatori,

Parlamentul României adoptă prezenta lege:

Art. 1. Prezenta lege se aplica raporturilor juridice dintre creditorii financiari si consumatori.

Art. 2. (1) Este consumator in sensul prezentei legi persoana fizică, inclusiv codebitorul, care, cu prilejul incheierii actului juridic creator al datoriei, acționează în scopuri care se află în afara activității sale comerciale sau profesionale.

(2) Calitatea de consumator se prezuma.

(3) Cel care are interes poate rasturna prezumtia prevazuta la aliniatul anterior, dar numai prin proba contrarie indubitabila a faptului exceptional al persoanei fizice de a fi contractat in exercitiul intreprinderii sale. Calitatea de profesionist se analizeaza in raport de contract sau de raportul juridic concret, supus analizei, si nu de intreaga activitate a debitorului.

Art. 3. (1) Este profesionist in sensul prezentei legi persoana care are, direct sau indirect, exercitiul unei intreprinderi, in sensul art. 3 alin.2-3 din Codul civil.

(2) Creditorii financiari sunt institutiile de credit, institutiile financiare ne-bancare (IFN) autorizate de BNR si colectorii de creante autorizati conform legii.

Art. 4. In sensul prezentei legi, prin notiunile si sintagmele de mai jos se intelege:

(a) Dobanda excesiva sau *camata* este o dobanda contractuala superioara dobanzilor comerciale curente practicate de institutiile de credit pe piata financiar-bancara interna, fiind in mod manifest disproportionata fata de media acestor dobanzi comerciale curente. Se prezuma ca dobanda dobanda este excesiva ori de cate ori depaseste dublul mediei dobanzii comerciale curente.

(b) Dobanda Anuala Efectiva sau DAE inseamna costul total al creditului pentru consumator, exprimat ca procent anual din valoarea totală a creditului. DAE se compune din dobanda la imprumuturi sau credite perceputa de creditorii financiari, la care se adauga celelalte costuri ale creditarii, inclusiv comisioanele, spezele, taxele si primele de asigurare si celelalte costuri pentru serviciile accesorii aferente contractului de credit. Costurile creditarii, altele decat dobanda la imprumuturi sau credite perceputa de creditorii financiari, nu pot depasi cu mai mult de 30% aceasta dobanda. Comisionul aplicat ca procent din valoarea sau soldul creditului nu poate fi inclus in costul total al creditului (DAE);

(c) Creditul imobiliar este creditul sau imprumutul perfectat in vederea achizitionarii, constructiei sau a ameliorarii unui imobil. Creditul este ipotecar daca garantia materiala conferita creditorului financiar poarta asupra imobilului achizitionat sau care urmeaza a fi construit pe credit. Creditul este imobiliar in toate celelalte situatii in care garantia este instituita asupra unor imobile. Creditul este imobiliar chiar si in cazul in care garantia materiala imobiliara este conferita de un tert;

(d) Creditul de consum este un imprumut sau un credit a carei valoare maxima este de 20.000 de euro, in echivalent lei, si a carei perioada maxima de rambursare este de 5 ani, indiferent daca este garantat sau nu cu ipoteci imobiliare;

(e) Microcreditul este un imprumut in valoare maxima de 3000 de euro, in echivalent lei, a carei perioada maxima de rambursare este de un an;

(f) Contractul de credit este actul juridic creator al datoriei prin care un creditor financiar acordă sau promite să acorde unui consumator o amânare la plată, un împrumut sau alte facilități financiare similar, iar debitorul se obligă sa achite sau sa ramburseze o suma de bani, la care se adauga dobanda si celelalte costuri ale creditarii;

(g) Creditul în valută este un contract de credit sau un împrumut exprimat în altă monedă decât cea în care consumatorul primește veniturile sau deține activele pe baza cărora urmează să fie rambursat creditul sau în altă monedă decât moneda statului în care consumatorul își are reședința;

(h) Socul valutar reprezinta orice variatie a cursului de schimb al monedei de plata a contractului sau al monedei de indexare fata de leu, variatie care atinge plafonul maxim stabilit de BNR prin Regulamentul BNR nr.17/2012;

(i) Colectorii de creante sunt persoanele fizice sau juridice care desfasoara, in baza unei autorizatii prealabile administrative, activitati de recuperare a creantelor, fie in baza unui mandat dat de creditorul financiar, fie in urmaarea achizitionarii creantelor;

(j) Cesiunea de creanta speculativa inseamna orice transfer al unei creante sau al unui portofoliu de creante de la un creditor financiar la un tert, transfer care nu are echivalent intr-un fapt economic sau care nu se efectueaza din ratiuni de mobilizare a creantelor comerciale, de re-finantare a creditorului financiar sau pentru constituirea de garantii financiare. Sunt cesiuni de creanta speculative, de exemplu: (i) transferul unui portofoliu de creante de la creditorul financiar la o filiala sau la o afiliata a sa, insotit de un mandat de administrare sau de gestiune si incasare a

portofoliului de creante de catre cedent in favoarea cesionarului; (ii) cesiunea de creante sau de portofolii de creante perfectata pentru cresterea indicelui de solvabilitate a creditorului financiar; (iii) cesiunea de creante perfectata pentru reducerea bazei de impozitare sau de taxare a creditorului financiar.

(k) Abuzul de putere economica inseamna practicarea de dobanzi excesive, trecerea intregului risc de devalorizare a monedei nationale in sarcina exclusiva a consumatorului, cesiunile de creanta speculative, executarea silita intempestiva a locuintei familiale a consumatorului, clauzele abuzive, precum si orice alte practici comerciale incorecte.

Art. 5. (1) Dobanda remuneratorie in raporturile juridice in care debitorul are calitatea de consumator se stabileste prin raportare la dobanda legala, astfel cum aceasta este definita de art. 3 alin. (1) din Ordonanta Guvernului nr.13/2011 privind dobanda legala remuneratorie si penalizatoare pentru obligatii banesti, precum si pentru reglementarea unor masuri financiare-fiscale in domeniul bancar.

(2) Comisionul aplicat ca procent din valoarea sau soldul creditului este interzis.

Art. 6. (1) Dobanda anuala efectiva in cazul creditelor imobiliare nu poate depasi cu mai mult de 3% dobanda legala.

(2) In cazul in care creditorul financiar este o institutie financiara ne-bancara autorizata de BNR, dobanda anuala efectiva in cazul creditelor imobiliare nu poate depasi dobanda Lombard.

Art. 7. Dobanda anuala efectiva in cazul creditelor de consum nu poate depasi 18% pe an.

Art. 8. Dobanda anuala efectiva in cazul microcreditelor nu poate depasi:

(i) 30% pe an, daca scadenta este de peste 90 de zile;

(ii) 100% pe an, dacă scadenta este intre 16 si 90 de zile;

(iii) 200% pe an, daca scadenta este de maxim 15 zile.

Art. 9. (1) Dobanda penalizatoare in raporturile juridice in care debitorul are calitatea de consumator nu poate depasi cu mai mult de 3% dobanda legala.

(2) Pentru evitarea oricarui echivoc, penalitatile de interziere sunt dobanzi penalizatoare.

Art. 10. (1) După ce obligația de plată care încumbea consumatorului devine exigibilă, cumulul dobânzii remuneratorii cu dobânda penalizatoare este interzis.

(2) Dacă scadența a fost declarată anticipat, dobânda penalizatoare nu poate depăși cu mai mult de 2% dobânda legală.

(3) În lipsa unor stipulații contrare, asumate în mod nemijlocit de consumator, obligația de restituire nu poartă decât asupra sumei nominale primite, oricare ar fi variația valorii acesteia.

Art. 11. În situația în care debitorul este un consumator, art. 9 din Ordonanța Guvernului nr.13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații banesti, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiare-fiscale în domeniul bancar, nu se aplică.

Art. 12. (1) În cazul unei cesiuni de creanță cu titlu speculativ, cesionarul nu va putea pretinde consumatorului nici voluntar, nici pe cale de executare silită sau în instanță, mai mult decât prețul real al cesiunii, la care se pot adăuga cheltuielile și spezele efective ale contractului și dobânda din ziua când cesionarul a plătit prețul cesiunii.

(2) Creanța este considerată litigioasă când există un proces sau o contestație asupra fondului dreptului.

Art. 13. (1) În scopul de a zadarnici intenția de specula a cesionarului ori de a echilibra raporturile juridice cu creditorul cesionar, debitorul cedat, care are calitatea de consumator, se va putea elibera de datorie, atât în raporturile cu cesionarul, cât și în raporturile cu cedentul, plătind cesionarului sumele arătate la art. 12 alin. (1).

(2) Plata liberatorie la care se referă alineatul anterior se poate efectua fie cu acordul cesionarului, fie prin consemnarea sumei la dispoziția cesionarului, într-un cont deschis de executorul judecătoresc sau la o instituție de credit selectată de debitorul cedat.

(3) Plata sau consemnarea sumei arătate la art. 12 alin. (1) determină încetarea deplin drept a procesului sau a executării silite, ridicarea oricărei măsuri de indisponibilizare a unor sume de bani sau a unor bunuri luate împotriva debitorului, precum și stergerea oricărei ipotecii sau sarcini care ar fi fost constituite în favoarea creditorului.

(4) Notificarea prin intermediul unui avocat, notar sau executor judecătoresc a intenției de plată în vederea stingerii în această modalitate a datoriei suspendă de

drept orice actiune judiciara sau urmarire silita derulata contra debitorului cedat care are calitate de consumator.

(5) In termen de 30 de zile calendaristice, creditorul va raspunde notificarii, indicand acceptarea ofertei debitorului sau o alta modalitate de reglementare amiabila. In lipsa unui astfel de raspuns, se prezuma acceptarea ofertei debitorului.

Art. 14. (1) La cererea debitorului cedat care are calitatea de consumator, cesionarul va preciza pretul real, efectiv si individualizat, achitat cedentului pentru dobandirea creantei, chiar daca creanta care face obiectului notificarii emise de debitor face parte dintr-un portofoliu de creante.

(2) Pana la data precizarii pretului real al creantei, urmarirea silita contra debitorului cedat se suspenda de drept, cursul penalitatilor si al accesoriilor fiind intrerupt.

Art. 15. Dispozitiile art. 12 – 14 sunt aplicabile in toate cazurile in care creanta este transmisa de catre creditorul initial unui tert, inclusiv in caz de cesiune de contract, de cesiune de portofoliu de creante sau de subrogatie, precum si in cazurile in care scadenta creditului este declarata anticipat.

Art. 16. (1) In raporturile juridice dintre creditorii financiari si consumatori, dispozitiile legale care confera contractului sau altui act juridic caracter de titlu executoriu contra consumatorului nu se aplica.

(2) Se declara inaplicabile, in toate cazurile in care debitorul are calitate de consumator, urmatoarele dispozitii legale:

(i) art. 120 din Ordonanța de urgență nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului;

(ii) art. 8 si art. 8¹ din Ordonanța nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing;

(iii) art.61 si art. 100 din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin;

(iv) art. 53 din Legea nr. 59/1934 asupra cecului;

(v) art. 638 alin.1 pct.2-4, art. 639 – 640 din Codul de procedura civila;

(vi) art. 1798, art. 2157 si art. 2165 din Codul civil;

(vii) art. 101 din Legea nr. 36/1995 privind activitatea notariala.

Art. 17. (1) Cu exceptia cazului in care imprumutatul este o persoana acoperita natural la riscul valutar, creditele in valuta nu pot fi acordate consumatorilor cu domiciliul sau resedinta in Romania.

(2) Este acoperit in mod natural fata de riscul valutar consumatorul care:

a) isi obtine majoritatea veniturilor periodice in moneda creditului sau in moneda de indexare a creditului;

b) isi obtine majoritatea veniturilor periodice in lei insa veniturile sunt consolidate prin raportare la cursul de schimb al leului fata de moneda de plata a creditului, din data platii;

Art. 18. În cazul imposibilității consumatorilor de a accepta majorarea dobânzii sau de a suporta volumul de plati aferent socului valutar, creditorul financiar nu va putea denunța unilateral contractul.

(2) La cererea debitorului sau din proprie initiativa, creditorul financiar va face o propunere, în scris, de usurare a poverii, de reeșalonare sau de refinanțare a creditului, în raport cu veniturile actuale ale consumatorului si cu gradul sau maxim de indatorare.

Art. 19. (1) In vederea echilibrării si a mentinerii utilitatii sociale a contractului, creditorii sunt obligati sa efectueze, la cererea consumatorilor, conversia in lei sau in alta moneda in care consumatorii isi obtin majoritatea veniturilor, a monedei de plata.

(2) Conversia poarta asupra monedei de plata sau de indexare a contractului si se realizeaza prin act aditional la contractul de credit sau, in lipsa, prin hotarire judecatoreasca, la cererea consumatorului. In cazul in care initiativa conversiei apartine consumatorului, actul aditional se va perfecta in maxim 90 de zile. In lipsa unui act aditional la contract, conversia se va putea dispune de instanta de judecata, la cererea consumatorului. De la data cererii de conversie, pana la data actului aditional sau a hotaririi judecatoresti, efectele contractului se suspenda.

(3) Conversia se face la cursul de schimb din data incheierii sau a perfectarii contractului, plus o variatie maxima de 20% fata de acest curs.

(4) Clauzele relative la costul total al creditului sunt fixate, la cererea consumatorului, prin raportare la data incheierii sau a perfectarii contractului ori, dupa caz, prin raportare la costurile creditului aplicate de institutia de credit la data

efectuării conversiei. În caz de dubiu în privința nivelului acestor costuri, se aplică soluția cea mai favorabilă consumatorului.

(5) Pentru eventuale pretenții ale consumatorilor constând în plăți nedatorate generate de clauzele contractuale care trec riscul valutar, expres sau implicit, asupra consumatorului, se pot formula cereri de restituire sau, după caz, cereri de despăgubiri, cu condiția ca acele clauze să fie calificate abuzive, în condițiile Legii nr.193/2000 privind clauzele abuzive în contractele consumatorilor cu profesioniștii, practici incorecte ale comercianților, așa cum sunt acestea definite de Legea nr.363/2007 privind practicile comerciale incorecte sau, după caz, produse defectuoase, așa cum sunt definite de Codul consumului.

(6) Dispozițiile alin. (1) – (5) se aplică și în cazul în care contractele de credit de consum, ipotecare sau de imobiliare au fost externalizate de către instituția de credit sau de către instituția financiară non-bancară.

Art. 20. De la data intrării în vigoare a prezentei legi, art. 53-54 din OUG nr.52/2016 se abroga.

Art. 21. (1) Actul juridic creator al datoriei față de un creditor financiar este nul dacă dobânda practică este excesivă. La cererea consumatorului, actul juridic poate fi executat în continuare, dar creditorul nu va putea pretinde consumatorului nici dobânda, nici alte costuri ale contractului.

(2) Dacă, în cadrul actului juridic creator al datoriei, nivelul DAE este mai ridicat decât plafoanele stabilite la art. 6-8, acest nivel este ajustat, în mod corespunzător, la cererea consumatorului, fie pe cale amiabilă, fie printr-o hotărârea judecătorească.

(3) În caz de nulitate totală a contractului, repunerea în situația anterioară privește doar capitalul, nu și dobânzile și celelalte costuri.

(4) Dobânzile penalizatoare care depășesc plafonul prevăzut la art. 9 se reduc în mod corespunzător, la cererea consumatorului, fie pe cale amiabilă, fie printr-o hotărârea judecătorească.

Art. 22. În cazul creditelor în valută, actul juridic creator al datoriei este nul dacă debitorul nu este acoperit în mod natural față de riscul valutar. Dispozițiile art. 21 alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

Art. 23. În cazul în care cesiunea de creanțe se încheie sau se perfectează cu o entitate care nu este autorizată ca instituție de credit sau ca instituție financiară ne-

bancara, creantele cesionate nu sunt purtatoare de dobanzi si alte costuri sau de penalitati.

Art. 24. Constitutie practica incorecta a creditorilor financiari si se sanctioneaza conform Legii nr.363/2007 privind practicile incorecte ale comerciantilor:

(i) stipularea de dobanzi excesive sau de clauze privind costul total al creditului peste plafoanele prevazute la art. 6-8;

(ii) stipularea de dobanzi penalizatoare care depasesc totalul sumei acordate cu titlu de imprumut sau de credit;

(iii) acordarea unor credite in valuta persoanelor care nu sunt acoperite in mod natural fata de riscul valutar;

(iv) cesiunea de creante catre entitati care nu sunt autorizate ca institutii de credit, institutii financiare ne-bancare sau colectori de creante.

Art. 24. (1) Prezenta lege este aplicabila si contractelor in derulare, in scopul echilibrarii prestatilor si al reducerii riscurilor generate de astfel de contracte, daca sunt indeplinite conditiile impreviziunii.

(2) Se prezuma ca exista impreviziune in cazul in care datoria consumatorului rezulta dintr-un contract de credit in valuta si sunt intrunite conditiile socului valutar.

(3) Se prezuma, de asemenea, ca exista impreviziune daca gradul de indatorare a consumatorului a depasit cu cel putin 20% gradul maxim de indatorare stabilit de BNR.

Art. 25. Actul juridic creator al unor datorii care este incheiat sau perfectat intre persoane fizice se supune dispozitiilor din Ordonanta Guvernului nr.13/2011 privind dobanda legala remuneratorie si penalizatoare pentru obligatii banesti, precum si pentru reglementarea unor masuri financiare-fiscale in domeniul bancar.